

รายงานสรุปผลการจัดการความรู้ (KM) ปี ๒๕๖๗

นายกฤษฎา จิมอินทร์
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร
ด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี

การบริหารจัดการองค์กร

เทคนิคการวินิจฉัยศัตรูพืช

โดย

คณะทำงานการจัดการความรู้ (KM)

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง
กรมส่งเสริมการเกษตร

คำนำ

กรมส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและความรู้ บริการข้อมูลข่าวสาร และให้คำแนะนำอาชีพให้แก่เกษตรกร การจัดการความรู้ (KM) ถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย การจัดการความรู้ (KM) ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๗ ได้ดำเนินกิจกรรมจัดการความรู้ของหน่วยงาน โดยการรวบรวมองค์ความรู้อย่างเป็นระบบเชื่อมโยงกับข้อมูลและองค์ความรู้จากภายนอก เพื่อใช้ในการเรียนรู้ พัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และต่อยอด และนำองค์ความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงาน ปรับปรุงและพัฒนาให้เกิดกระบวนการทำงานที่เป็นเลิศ เพื่อให้หน่วยงานในสังกัดปฏิบัติหน้าที่บรรลุเป้าหมายและวิสัยทัศน์ในการพัฒนาให้เกษตรกรให้มีความเข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี และมีรายได้เพิ่มขึ้น

คณะกรรมการจัดการความรู้ของสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง จึงได้ดำเนินการจัดกระบวนการจัดการความรู้ในงานส่งเสริมการเกษตร และจัดทำรายงานสรุปผลการจัดการความรู้ ปี ๒๕๖๗ ใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ให้เกิดประสิทธิผลตามภารกิจ ยุทธศาสตร์ และแนวทางดำเนินงาน ตลอดจนสร้างสังคมการทำงานเพื่อเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อไป

คณะกรรมการจัดการความรู้ (KM)
สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ ๑ เป้าหมายการจัดการความรู้	๑
- ที่มาของการจัดการความรู้ ปัญหาหรืออุปสรรคที่พบในการปฏิบัติงาน	
- ความต้องการพัฒนางานตามภารกิจ ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแนวทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๗ (KM)	๑
- แผนการจัดการความรู้ (KM action plan)	๒
ส่วนที่ ๒ ผลการจัดการความรู้	๓
- วิธีการจัดการความรู้	๓
- องค์ความรู้ที่ ๑ การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช ๔ จังหวัดชลบุรี	
- องค์ความรู้ที่ ๒ เทคนิคในการวินิจฉัยศัตรูพืช	๖
ส่วนที่ ๓ สรุปและข้อเสนอแนะ	๑๐
ภาคผนวก	๑๑

ส่วนที่ ๑ เป้าหมายของการจัดการความรู้

๑.๑ ที่มาของการจัดการความรู้

กรมส่งเสริมการเกษตรมีภารกิจสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร ในการผลิตและจัดการสินค้าเกษตร ตลอดจนฝึกอาชีพถ่ายทอดเทคโนโลยีและให้บริการทางเกษตร โดยใช้ระบบส่งเสริมการเกษตรเป็นกลไกการทำงานหลัก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างเจ้าหน้าที่และเกษตรกร เพื่อวางแผนและพัฒนางานโครงการส่งเสริมการเกษตรต่าง ๆ จึงมีความจำเป็นที่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในทุกระดับ ต้องมีการจัดการความรู้เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ตลอดจนนำองค์ความรู้ที่ได้มาเผยแพร่ขยายผลสู่เกษตรกร การจัดการความรู้เพื่อนำมาใช้ในงานส่งเสริมการเกษตร เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานจากฐานของทรัพยากร (Resource Based) มาเป็นการทำงานบนฐานขององค์ความรู้ (Knowledge Based) เพื่อให้เจ้าหน้าที่ได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองจากการปฏิบัติงานส่งเสริมการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกันเป็นทีม (Team learning and Working) และบูรณาการในการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาอาชีพให้แก่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง ได้จัดประชุมคณะทำงานการจัดการความรู้ (KM) เมื่อวันที่ ๒๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๗ เพื่อพิจารณากำหนดองค์ความรู้และจัดทำแผนการจัดการความรู้ของหน่วยงาน) และคณะทำงานมีมติให้จัดทำการถ่ายทอดความรู้จากผู้เชี่ยวชาญราชการ เนื่องจากเป็นองค์ความรู้ที่สามารถถ่ายทอดและเกิดประโยชน์กับองค์กรได้ โดยถอดองค์ความรู้จาก นาย กฤษฎา นิมนต์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี เพื่อให้บุคลากรในองค์กรได้เรียนรู้ในฐานะที่ต้องกำกับ ดูแล ข้าราชการของศูนย์ปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัดสำนักงานเกษตรอำเภอ จำนวน ๒ เรื่อง คือ ๑) เทคนิคการวินิจฉัยศัตรูพืช และ ๒) การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี (ศทอ.)

๑.๒ ความต้องการพัฒนางานตามภารกิจ ความเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ นโยบาย หรือแนวทางการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเกษตร ประจำปี พ.ศ. ๒๕๖๗ (KV)

การจัดการความรู้ หรือ KM (Knowledge Management) เป็นเครื่องมือที่นำมาช่วยในการค้นหาค้นคว้า และจัดเก็บประสบการณ์ ตลอดจนผลงานที่ประสบความสำเร็จ ภาคภูมิใจ และมีคุณค่าต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุผลตามเป้าหมาย ภารกิจ หน้าที่ ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเป็นองค์ความรู้ที่ฝังลึกอยู่ในเจ้าหน้าที่หรือในตัวเกษตรกร นำมาจัดการให้สามารถเข้าถึงความรู้ และนำไปใช้ ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์เพื่อกระจายองค์ความรู้สู่บุคคลเป้าหมายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ให้เกิดประสิทธิผลได้อย่างแท้จริง

การกำหนดองค์ความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการความรู้ของหน่วยงาน คณะทำงานการจัดการความรู้ (KM) เน้นองค์ความรู้ที่สอดคล้องกับ ๑) แผนปฏิบัติราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ.๒๕๖๖ – ๒๕๗๐) กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมการผลิตและการจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่การผลิต แนวทางการพัฒนาส่งเสริมเกษตรปลอดภัย ๒) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารองค์กรและพัฒนาบุคลากรแนวทางการปฏิบัติราชการของอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตรและงานสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๗

๑.๓ แผนการจัดการความรู้ (KM action plan)

แผนการจัดการความรู้ (KM Action Plan) ปี พ.ศ. 2567

หน่วยงาน สำนักงานส่งเสริมและพัฒนากิจการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง

ยุทธศาสตร์/แนวทางดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ๑) แผนปฏิบัติราชการกรมส่งเสริมการเกษตร ระยะ ๕ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) กลยุทธ์ที่ ๒ การส่งเสริมการผลิตและจัดการสินค้าเกษตรตลอดห่วงโซ่อุปทาน แนวทางการพัฒนา ส่งเสริมเกษตรปลอดภัย ๒) กระบวนการพัฒนาคุณภาพการบริหารองค์กรและพัฒนาบุคลากร แนวทางการปฏิบัติราชการของอธิบดีกรมส่งเสริมการเกษตร และงานสำคัญของกรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๗			
เป้าหมายการพัฒนา (ปัญหา/โอกาส) <u>ปัญหา/โอกาส</u> นายกฤษฎา ฉิมอินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถมากมาย จะเกื้อหนุนอายุราชการ ในสิ้นปีงบประมาณ ๒๕๖๗ ควรต้ององค์ความรู้ให้บุคลากรในองค์กร (สสท.๓ รย) ได้เรียนรู้ ในฐานะต้องกำกับ ดูแล ข้าราชการของศูนย์ปฏิบัติการ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานเกษตรอำเภอ ที่ยังขาดความรู้การวินิจฉัยศัตรูพืช ขาดประสบการณ์การบริหารจัดการองค์กร <u>เป้าหมายการพัฒนา</u> พัฒนาเจ้าหน้าที่ของสสท.๓ รย ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการส่งเสริมการเกษตร และด้านสนับสนุนการปฏิบัติงาน			
ความต้องการองค์ความรู้ (1 เรื่อง หรือมากกว่า) องค์ความรู้จาก นายกฤษฎา ฉิมอินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี ๑) เทคนิคการวินิจฉัยศัตรูพืช ๒) การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี (ศทอ.)			
ประโยชน์ที่จะได้รับ - ต่อบุคลากร คือ เจ้าหน้าที่มีความรู้ ความเข้าใจ ในงานที่เกี่ยวข้อง - ต่อหน่วยงาน คือ สสท.๓ รย มีเจ้าหน้าที่ที่สามารถให้คำแนะนำเบื้องต้นแก่เจ้าหน้าที่หน่วยงานในกำกับ ดูแล - ต่อเกษตรกร คือ เกษตรกรได้รับคำแนะนำการวินิจฉัยศัตรูพืชที่ถูกต้อง			
กิจกรรม	เป้าหมาย	ช่วงเวลา	ผลลัพธ์
๑. ค้นหาความต้องการองค์ความรู้ (KV)	๒ เรื่อง	กุมภาพันธ์ - ๒๕๖๗	- รายงานการประชุมคณะทำงาน
๒. จัดกิจกรรมจัดการความรู้ให้แก่บุคลากรของหน่วยงาน (KS)	๒ เรื่อง/ ๒ ครั้ง	เมษายน - พฤษภาคม ๒๕๖๗	- ข่าวประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมจัดการความรู้ เช่น จดหมายข่าว หรือเผยแพร่ใน Website หรือ Facebook
๓. ประเมินผลการเรียนรู้	๒ เรื่อง	กรกฎาคม ๒๕๖๗	- ประเมินตนเองของหน่วยงานในประเด็นด้านความพึงพอใจ และการนำไปใช้ประโยชน์
๔. สรุปผลการจัดการความรู้ของหน่วยงาน	๒ เรื่อง	กรกฎาคม ๒๕๖๗	- รายงานสรุปผลการจัดการความรู้
๕. จัดเก็บและแบ่งปันองค์ความรู้ (KA)	๒ เรื่อง	กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๖๗	- สรุปภาพองค์ความรู้ Infographic - ช่องทางเผยแพร่

ส่วนที่ ๒ ผลการจัดการความรู้

๒.๑ วิธีการจัดการความรู้

๑) เรื่องเล่าเร้าพลัง (Storytelling) เป็นเครื่องมือหนึ่งซึ่งใช้ในการจัดการความรู้ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อค้นหาบทเรียนและปัจจัยความสำเร็จจากเรื่องราวที่ถ่ายทอดผ่านการเล่าเรื่อง การจัดการความรู้ด้วยเรื่องเล่าเร้าพลัง ประกอบด้วย (๑) สนทริยสนทนา คือการพูดคุยบนหลักการความเชื่อมั่นและเคารพความเป็นมนุษย์ ยอมรับความแตกต่าง มองความสัมพันธ์ต่าง ๆ อย่างเชื่อมโยงเป็นองค์รวม (๒) การฟังอย่างลึกซึ้ง คือฟังอย่างตั้งใจและใคร่ครวญ ไม่โต้แย้งหรือตัดสินเรื่องที่ฟังในขณะที่มีการสื่อสาร (๓) การสะท้อนการเรียนรู้ ผ่านการเขียน พูด และซักถามด้วยความชื่นชม และมีการสกัดขุมความรู้ การจัดการความรู้โดยเทคนิคการเล่าเรื่อง มีประโยชน์ ๒ ทางคือ ได้แนวทางหรือวิธีการปฏิบัติที่เป็นเลิศซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จ สามารถนำมาประยุกต์ต่อยอดพัฒนางานของตนเอง และใช้ถอดบทเรียนหรือสกัดความรู้จากความผิดพลาดล้มเหลว เพื่อเป็นข้อพึงระวังไม่ให้เกิดซ้ำ

๒) การถอดบทเรียน (Lesson Learned) เป็นทั้งแนวคิดและเครื่องมือเพื่อสร้างการเรียนรู้ ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งของการ จัดการความรู้ โดยเป็นกระบวนการดึงเอาความรู้จากการทำงานออกมาใช้เป็นทุนในการทำงานเพื่อยกระดับให้ดียิ่งขึ้น การถอด บทเรียน จึงเป็นการสกัดความรู้ที่มีอยู่ในตัวคน (Tacit Knowledge) ออกมาเป็นบทเรียน/ความรู้ที่ชัดเจน (Explicit Knowledge) ซึ่งผลที่ได้จากการถอดบทเรียน ทำให้ได้บทเรียนความรู้ (ที่เป็นรูปธรรม) และเกิดการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เข้าร่วมกระบวนการ สามารถนำมาปรับวิธีคิด และเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์และมีคุณภาพยิ่งขึ้น หัวใจหลัก ของการถอดบทเรียน ต้องมีการแบ่งปันความรู้ (Knowledge Sharing) โดยมีผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit) มีความไว้วางใจทั้งตนเองและผู้อื่น (Trust) และมีการเรียนรู้ (Learning)

๓) การใช้แผนที่ความคิด (Mind Map) คือ การสอบถามและใช้แผนที่ความคิดในการจัดองค์ความรู้

๔) การทบทวนหลังปฏิบัติการหรือการถอดบทเรียน (After action review : AAR) หลังจากการถอดบทเรียน ซักถามตามประเด็นและใช้ Mind Map ในการใช้แผนที่ความคิดเรียบร้อยแล้ว จะมีการทบทวนประเด็นต่างๆหลัง

๒.๒ รายละเอียดองค์ความรู้

ถอดบทเรียนจากรุ่นพี่สู่รุ่นน้อง

นายกฤษณา จิมอินทร์

ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตร
ด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี

ประวัติบุคคลต้นเรื่อง

นายกฤษฎา ฉิมอินทร์ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืชจังหวัดชลบุรี

เกิดเมื่อวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๕๐๖

จบการศึกษาจากสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ สาขาพืชศาสตร์

เส้นทางการทำงาน เจ้าพนักงานเกษตร ๒ สู่ ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี

ประวัติการรับราชการ

ปี ๒๕๓๒ บรรจุเป็นเจ้าพนักงานเกษตร ๒ หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ ๓ จังหวัดราชบุรี เมื่อวันที่ ๓ มกราคม ๒๕๓๒

ปี ๒๕๓๗ ย้ายไปดำรงตำแหน่ง เจ้าพนักงานเกษตร ๔ ฝ่ายป้องกันและกำจัดศัตรูพืช สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

ปี ๒๕๓๗ ปรับตำแหน่ง เจ้าพนักงานเกษตร ๔ เป็น นักวิชาการเกษตร ๔ ฝ่ายวิชาการ สำนักงานเกษตรจังหวัดสมุทรสงคราม

ปี ๒๕๔๐ ย้ายมาดำรงตำแหน่ง เป็นนักวิชาการเผยแพร่ ๕ ฝ่ายแผนงาน สำนักงานเกษตรจังหวัดระยอง

ปี ๒๕๔๑ ย้ายมาเป็น นักวิชาการ ๓ - ๕/ว ๖ - ๗ กลุ่มงานอารักขาพืช สำนักงานส่งเสริมการเกษตรภาคตะวันออก

ปี ๒๕๔๕ การปรับโครงสร้างหน่วยงาน ตั้งศูนย์บริหารศัตรูพืชจังหวัดชลบุรี

ปี ๒๕๔๗ ได้รับแต่งตั้งเป็น ผู้อำนวยการศูนย์บริหารศัตรูพืชจังหวัดชลบุรี และได้เปลี่ยนชื่อเป็น ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี

ผลงานความภาคภูมิใจ

ปี ๒๕๕๐ เกิดการระบาดของแมลงค้ำหนามมะพร้าว จึงมีการผลิตขยายส่งแตนเบียนอะซีโคเตส เพื่อแก้ไขปัญหาการระบาดของแมลงค้ำหนามมะพร้าว ส่งต่อให้ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดสงขลา เพื่อผลิตขยายพ่อแม่พันธุ์ ลดการระบาดในพื้นที่ได้สำเร็จ

องค์ความรู้ที่ ๑ การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี

การวางตัว การรู้ตัวเราว่าเราเป็นใคร บทบาทหน้าที่ที่ได้รับคืออะไร มีหน้าที่และความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมายอย่างไร การวางตัวให้เหมาะสมกับเวลา สถานที่ สังคมสภาพแวดล้อม การรู้กาลเทศะ เป็นสิ่งสำคัญ และการให้เกียรติผู้อื่น

การพัฒนางาน ปัจจัยความสำเร็จในการทำงาน

- ๑) ทำงานด้วยความสามัคคี เข้าใจกัน ไม่ใช้อำนาจในการดำเนินงาน
- ๒) อยู่กันแบบพี่น้อง ช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาซึ่งกันและกัน
- ๓) ไม่เลือกปฏิบัติ ไม่ใช้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่ ไม่ลำเอียงให้ความรักและเข้าใจเท่า ๆ กัน
- ๔) สามารถกล่าวตักเตือนกันได้
- ๕) เมื่อมอบงานแล้วไม่ก้าวก่ายหน้าที่ ไม่ล่วงล้ำกัน และเป็นที่ปรึกษาแก้ไขปัญหา
- ๖) เจ้าหน้าที่ทุกคนต้องมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ร่วมมือกันทำงานเป็นทีม และคอยช่วยเหลือกัน

๗) ผู้นำองค์กรต้องใส่ใจ ยึดคติใจเขาใจเรา ไม่ชอบแบบไหน จะไม่ทำแบบนั้นกับคนอื่น มอบหมายงานตามความถนัด หรือความชอบ สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้การดำเนินงานอย่างมีความสุข และบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

การพัฒนาคน เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯ ส่วนใหญ่ไม่ได้เรียนจบด้านอาชีวศึกษาวิชาชีพ วิธีการสอนงานของ ผอ.กฤษฎา ฉิมอินทร์ เป็นการสอนแบบ Learning by doing จะเน้นการลงมือทำให้ดูก่อนและให้ฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้การที่จะทำให้เจ้าหน้าที่ของศูนย์มีความรู้ความสามารถ ทักษะและความชำนาญด้านการบริหารศัตรูพืช มีการดำเนินการ ดังนี้

๑) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารและสื่อต่างๆ

๒) สนับสนุนให้เจ้าหน้าที่การเข้ารับการอบรมและการศึกษาดูงานด้านอาชีวศึกษาวิชาชีพทั้งในและต่างประเทศ

๓) การฝึกปฏิบัติแบบพี่สอนน้อง การสอนแบบ Learning by doing จะเน้นการลงมือทำให้ดูก่อนและให้ฝึกปฏิบัติตาม และนำกลับมาศึกษาและหาแนวทางในการดำเนินงานของตนเอง

๔) การให้เจ้าหน้าที่ได้แสดงความคิดเห็นของตนเองและนำมาวิเคราะห์และสรุปร่วมกัน

๕) การแชร์ความรู้ภายในทีม ใครถนัดเรื่องไหนก็ให้มาสอนเพื่อนร่วมทีม หรือนำ case study ต่างๆ แล้วมาสรุปให้เพื่อนร่วมทีมฟัง เป็นการช่วยพัฒนาทักษะและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นให้เกิดขึ้นในทีม

การบริหารจัดการองค์กร การกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนองค์กรให้ไปในทางที่เหมาะสม เข้าใจการประสานงานตลอดจนแนะนำวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุด รวมไปถึงสามารถช่วยแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สร้างการมีส่วนร่วมของทุกคนในองค์กรให้ได้ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยเหลือกัน ร่วมกันขับเคลื่อนงาน การแบ่งงานจะแบ่งงานให้ลูกน้องตามความถนัด เมื่อมอบงานแล้วจะไม่ก้าวก่ายการทำงานให้รับผิดชอบงานที่ทำด้วยตนเอง แต่จะคอยให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือในกรณีที่เกิดปัญหา การบริหารงานภายใน ศทอ.ชลบุรี จะแบ่งงานเป็นฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร/ฝ่ายผลิตขยาย/ยุทธศาสตร์/ฝ่ายส่งเสริม แต่ละฝ่ายจะมีผู้รับผิดชอบหลัก และแต่ละคนจะมีงานที่รับผิดชอบและมีทีมที่ทำงานร่วมกัน เน้นให้ปลูกฝังการทำงานเป็นทีม รักและสามัคคี ร่วมกันพัฒนาองค์กร สร้างแรงจูงใจในการทำงาน ให้กำลังใจ คำชม มีการสื่อสารที่ดี ถูกต้อง ชัดเจน และทำความเข้าใจได้ง่ายจะทำให้ทุกคนมองเห็นภาพ มิติศทางการดำเนินงานในทางเดียวกัน

เทคนิค กลยุทธ์ ในการพัฒนางานและทำงานให้ประสบความสำเร็จ

ผอ.กฤษฎา ฉิมอินทร์ เรียนจบสาขาพืชไร่ จากมหาวิทยาลัยแม่โจ้ บรรจุนับราชการในตำแหน่ง เจ้าพนักงานเกษตร 2 หน่วยป้องกันและกำจัดศัตรูพืชที่ 3 จังหวัดราชบุรี เป็นงานด้านอาชีวศึกษาวิชาชีพ ซึ่งไม่ตรงกับสายที่เรียน จึงต้องเฝ้าหาความรู้อยู่เสมอเพราะเราไม่รู้ทุกอย่าง ดังนั้นจึงต้องอ่านหนังสือและศึกษาความรู้เพิ่มเติม พัฒนาตนเองเพื่อให้สามารถทำงานกับเกษตรกรได้ เอาใจใส่กับการทำงาน โดยมีแนวการทำงาน ดังนี้

- 1) ปรับตัว หาความรู้เพิ่มเติมจากห้องสมุด วารสาร อินเทอร์เน็ต อยู่เสมอ
- 2) รู้และเข้าใจในบทบาทหน้าที่ ขอบเขต และภาระกิจของงานที่รับผิดชอบงาน
- 3) สร้างเครือข่ายการทำงานกับแกนนำชุมชน
- 4) สร้างกลุ่มโดยการเข้าไปใช้ชีวิตคลุกคลีกับเกษตรกร

การถ่ายทอดความรู้ในการทำงานจากอดีต - ปัจจุบัน

ปี ๒๕๓๒ เข้ารับบรรจุนับราชการ เนื่องจากจบการศึกษาในสาขาวิชาพืชไร่ ความรู้และทักษะด้านการบริหารจัดการศัตรูพืชมีไม่มากนัก ทำให้ไม่มีความมั่นใจในการถ่ายทอดความรู้ให้ความรู้กับเกษตรกร จึงค้นหา

องค์ความรู้ที่ ๒ เทคนิคในการวินิจฉัยศัตรูพืช

ความสำคัญในการดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืชคือการเลือกใช้วิธีการในการดำเนินการป้องกันซึ่งหากวินิจฉัยผิดพลาดอาจทำให้การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผิดพลาดหรือไม่ได้ผล ผู้ที่จะดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืชได้แม่นยำถูกต้องจะต้องเป็นผู้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ความชำนาญ ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช รวมถึงรู้จักลักษณะทางกายภาพ อุปนิสัย สภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปัจจัยที่ทำให้เกิดโรคระบาด และประวัติการระบาดของในพื้นที่

การดำเนินงานของศูนย์ฯ ในการวินิจฉัยศัตรูพืชใช้ความรู้ความสามารถทักษะและการสะสมประสบการณ์ความชำนาญของแต่ละบุคคล ซึ่งการวินิจฉัยศัตรูพืชถึงแม้จะไม่มีความรู้ทักษะประสบการณ์มาก่อน แต่ก็สามารถเรียนรู้ได้โดยการศึกษาข้อมูล เสริมสร้างประสบการณ์และเรียนรู้จากผู้มีความชำนาญเรื่องนี้ ซึ่งอาจเป็นไปในรูปแบบพี่สอนน้อง เพื่อนสอนเพื่อน หรือน้องสอนพี่ก็ได้ แต่ที่สำคัญคือ หากไม่แน่ใจอย่าชี้ชัดว่าเกิดจากอะไร การวินิจฉัยควรทำงานเป็นทีมความรู้ทักษะประสบการณ์ต่างกันจะได้คอยช่วยเหลือกัน การแสดงออกลักษณะอาการผิดปกติของพืชคือการแสดงออกของพืชที่ตอบสนองต่อการรบกวนจากสาเหตุต่างๆ ทำให้กระบวนการภายในเซลล์พืชมีความผิดปกติหรือเสียหายซึ่งจะปรากฏออกมาเป็นอาการผิดปกติตามส่วนต่างๆ ของพืช สามารถแบ่งความผิดปกติของพืชได้ ๒ สาเหตุหลัก คือ ๑) ลักษณะความผิดปกติที่เกิดจากสิ่งมีชีวิต ซึ่งเกิดจากโรคพืชหรือจากแมลงศัตรูพืช และ ๒) ลักษณะความผิดปกติที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งเกิดจากสภาวะแวดล้อมหรือปัจจัยอื่น ๆ การดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืชนั้นต้องมีความรู้ ดังนี้

๑. ลักษณะทางกายภาพ แหล่งที่อยู่ อาศัยอยู่ส่วนไหนของพืชหลัก และอาศัยพืชชนิดใดได้บ้าง
- ๒ สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิตหรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการระบาด ซึ่งสามารถเก็บเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพยากรณ์โรคระบาดได้
๓. ศัตรูธรรมชาติ ศัตรูพืชที่วินิจฉัยได้นั้น มีศัตรูธรรมชาติตัวไหนบ้างและมีอยู่ในพื้นที่ดำเนินการหรือไม่ปริมาณเท่าไร
๔. ความรู้ในเรื่องที่ป้องกันและกำจัดว่ามีวิธีใดบ้างที่ใช้ในการป้องกันและกำจัดอย่างถูกต้องและเหมาะสม
๕. ลักษณะการทำลายของศัตรูพืชในการดำเนินการวินิจฉัยบางครั้งเราอาจจะไม่พบศัตรูพืชแต่พบลักษณะการทำลายซึ่งจากร่องรอยการทำลายของศัตรูพืชบางชนิด สามารถบอกได้ว่าเป็นการทำลายของศัตรูพืชชนิดใด

ศูนย์ ฯ จะมุ่งเน้นการช่วยเหลือเกษตรกรด้านการระบาดของแมลงศัตรูพืช ให้คำปรึกษาด้านศัตรูพืช ในกรณีมีปัญหาการระบาดของแมลงศัตรูพืชที่ผ่านมามีการดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการผลิตขยายสารชีวภัณฑ์ การผลิตขยายศัตรูธรรมชาติให้กับเกษตรกร การดำเนินการผลิตขยายศัตรูธรรมชาติ เพื่อสนับสนุนแก่เกษตรกรที่ประสบปัญหาศัตรูพืช ดังนี้

๑. ตัวห้ำ จำนวน ๕ ชนิด ได้แก่

- ๑.๑ แมลงช้างปีกใส

- ๑.๒ มวนพิฆาต

๑.๓ มวนเพชฌฆาต

๑.๔ แมลงหางหนีบขาววงแหวน

๑.๕ แมลงหางหนีบสีดำ

๒. ตัวเบียน จำนวน ๕ ชนิด ได้แก่

๒.๑ แตนเบียนไข่ไม้โครแกรมมา

๒.๒ แตนเบียนบราคอน

๒.๓ แตนเบียนอนาไกร๊ส

๒.๔ แตนเบียนอโคซิเดส

๒.๕ แตนเบียนเตตระสติกส์

๓. เชื้อจุลินทรีย์ จำนวน ๓ ชนิด

๓.๑ เชื้อราไตรโคเดอร์มา

๓.๒ เชื้อราบิวเวอเรีย

๓.๓ เชื้อรามेटาไรเซียม

การดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืชให้ถูกต้องแม่นยำ

๑. วินิจฉัยตามคำบอกเล่าจากเกษตรกรที่แจ้งมาทางโทรศัพท์ ผู้วินิจฉัยจะสอบถามรายละเอียดถึงลักษณะของศัตรูพืชหรืออาการที่เกิดขึ้นกับพืช ผู้วินิจฉัยคาดคะเนว่าเป็นศัตรูพืชชนิดใด วิธีนี้การวินิจฉัยจะมีโอกาสผิดพลาดสูงมากเพราะ ไม่แน่ชัดว่าเป็นศัตรูพืชชนิดไหน จะต้องขอให้เก็บตัวอย่างมาให้ดูหรือลงแปลงไปสำรวจเพื่อการวินิจฉัยที่แม่นยำและรวดเร็ว

๒. การวินิจฉัยโดยการพบปะพูดคุย แต่ไม่ได้นำตัวอย่างมาให้ดู กรณีนี้จะมีการสอบถามพูดคุยถึงลักษณะ ของศัตรูพืชลักษณะการทำลายซึ่งผู้วินิจฉัยจะถามข้อมูลต่างๆนอกเหนือจากการพูดคุยและอาจให้ดูตัวอย่างศัตรูพืชทั้งรูปหรือของจริงที่มีอยู่ ซึ่งอาจมีข้อเกิดผิดพลาดได้เนื่องจากรายละเอียดไม่เพียงพอและศัตรูพืชแต่ละชนิดมีลักษณะใกล้เคียงกันทำให้การวินิจฉัยเกิดการผิดพลาดได้ ถ้าไม่แน่ใจให้นำตัวอย่างมาให้ดูหรือลงแปลงไปแปลง

๓. การวินิจฉัยโดยการนำตัวอย่างของศัตรูพืชมาให้ดูด้วยซึ่งถือว่าเป็นวิธีที่แม่นยำเนื่องจาก ผู้วินิจฉัยสามารถเห็นศัตรูพืชนั้น ๆ และวินิจฉัยได้อย่างถูกต้อง แต่บางทีก็ยังขาดข้อมูลบางประการที่จะให้คำแนะนำในการดำเนินการป้องกันและกำจัด เช่น ค่า Ph ของดิน สภาพภูมิอากาศ สภาพภูมิประเทศ

๔. การวินิจฉัยโดยการเข้าไปดำเนินการในพื้นที่ ซึ่งการวินิจฉัยรูปแบบนี้ผู้วินิจฉัยสามารถวินิจฉัยได้อย่างถูกต้องแม่นยำ ทั้งยังสามารถเก็บรายละเอียดต่าง ๆ ได้ทั้งหมด ทำให้การให้คำแนะนำในการจัดการศัตรูพืชเป็นไปอย่างถูกต้อง เช่น การเกิดโรครากเน่าโคนเน่าของทุเรียนถ้าอยู่ในพื้นที่ที่สามารถดูสภาพแวดล้อม ประกอบ เช่น น้ำท่วมขังหรือไม่ ดิน pH เท่าไหร่ สภาพทุเรียนทั้งสวนเป็นอย่างไร ซึ่งสามารถนำมาใช้ประกอบการอธิบายการเกิดสาเหตุของโรคและแนวทางแก้ไขได้

๕. ในกรณีการดำเนินการวินิจฉัยแล้วยังไม่ทราบที่เกิดจากศัตรูพืชชนิดใดจะดำเนินการเก็บตัวอย่างศัตรูพืชนั้น ๆ ส่งให้หน่วยงานดำเนินการวินิจฉัยในห้องปฏิบัติการ และนำผลแจ้งให้ทราบภายหลัง

ทั้งนี้ในการดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืชนั้นต้องไม่เก็บหลักการและวิธีการไว้ที่ตัวคนเดียว ควรเผยแพร่หลักเกณฑ์วิธีการให้กับคนอื่น ๆ ดังนี้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในระดับเขตต้องมีความรู้ทักษะในการวินิจฉัยศัตรูพืชเศรษฐกิจภายในเขตรับผิดชอบเบื้องต้นได้ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรระดับจังหวัดและอำเภอต้องมีความรู้ทักษะในการวินิจฉัยศัตรูพืชเศรษฐกิจภายในเขตรับผิดชอบของจังหวัดและอำเภอเบื้องต้นได้ เกษตรกรแกนนำเกษตรกรในพื้นที่ควรจะมีความรู้และมีทักษะในการวินิจฉัยศัตรูพืชของกลุ่มหรือแนะนำเกษตรกรในพื้นที่ได้

การวินิจฉัยโรคพืชต้องพิจารณาดังนี้ ๑) ลักษณะปกติของพืชเป็นอย่างไร ๒) ส่วนใดของพืชที่แสดงอาการผิดปกติ ๓) ลักษณะอาการความผิดปกติของพืชที่เกิดขึ้น ๔) รูปแบบการเกิดความผิดปกติของพืชที่เกิดขึ้นในพื้นที่มีพื้นที่ชัดเจนหรือเป็นทั่วไปหมดทั้งแปลง

จากประสบการณ์ทำงานด้านอารักขาพืชมากกว่า ๒๕ ปี พบว่าในนักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่มีความรู้ทักษะในการวินิจฉัยศัตรูพืชเมื่อมีการเปลี่ยนสายงานในการทำงานและไม่ได้ใช้ความรู้ทักษะนานๆจะทำให้ความรู้และทักษะลดลงและลึบในที่สุดและ ผู้ที่มารับงานใหม่ก็ยังขาดความรู้และทักษะในการวินิจฉัยศัตรูพืช ในการสร้างให้มีรู้ความสามารถทักษะประสบการณ์ความชำนาญในการวินิจฉัยศัตรูพืชนั้นค่อนข้างยากต้องอาศัยประสบการณ์และสร้างทักษะความรู้ซึ่งต้องใช้เวลา

กรณีตัวอย่าง การดำเนินการกับศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมะพร้าว

ปี ๒๕๔๗ พบการระบาดของแมลงดำหนามมะพร้าวในพื้นที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี กรมส่งเสริมการเกษตรมอบหมายให้ศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช จังหวัดชลบุรี จัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชนมะพร้าวในพื้นที่อำเภอบางละมุง จังหวัดชลบุรี และดำเนินการ ดังนี้

๑. ส่งทีมเจ้าหน้าที่เข้ามาสำรวจความเสียหายในแปลงและให้ความรู้กับเกษตรกร
๒. จัดอบรมเกี่ยวกับลักษณะอาการ การวินิจฉัย การเข้าทำลายของแมลงดำหนามมะพร้าวแต่ละระยะ และการจัดการในแต่ละระยะ
๓. จัดอบรมและฝึกปฏิบัติการผลิตศัตรูธรรมชาติ วิธีการใช้ การขยายพันธุ์ ให้กับเกษตรกรต้นแบบ
๔. เมื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ให้เกษตรกรแล้ว เจ้าหน้าที่ของศูนย์ฯจะเป็นพี่เลี้ยงมาดูแลให้คำแนะนำสม่ำเสมอ คอยช่วยแก้ไขปัญหาในการผลิต-ขยายแตนเบียนศัตรูพืช จนเกษตรกรมีความชำนาญ และเจ้าหน้าที่ได้เก็บตัวอย่างหนอนหัวดำกลับไปเพาะที่ศูนย์ฯ เพื่อดูว่ามีศัตรูธรรมชาติตัวใดที่สามารถทำลายหนอนชนิดนี้บ้าง

เทคนิคการวินิจฉัยศัตรูพืช

ผอ.กฤษฎา จิมอินทร์

“ ความสำคัญในการดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืช คือ การเลือกใช้วิธีการในการดำเนินการป้องกันและกำจัดศัตรูพืช ”

ซึ่งหากวินิจฉัยผิดพลาดอาจทำให้การป้องกันและกำจัดศัตรูพืชผิดพลาดหรือไม่ได้ผล ผู้ที่จะดำเนินการวินิจฉัยศัตรูพืชได้แม่นยำถูกต้อง จะต้องเป็นผู้มีความรู้ ทักษะและประสบการณ์ ความชำนาญ ด้านการบริหารจัดการศัตรูพืช ที่สำคัญ คือ หากไม่แน่ใจว่าเกิดจากอะไร การวินิจฉัยควรทำงานเป็นทีม ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ต่างก็จะได้ช่วยช่วยเหลือกัน

ผอ.กฤษฎา จิมอินทร์
ผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาภาคไม้โอ๊คด้านอารักขาพืช จังหวัดระยอง

การแสดงออกลักษณะอาการผิดปกติของพืช สามารถแบ่งความผิดปกติของพืชได้ 2 สาเหตุหลัก คือ

- 1) ลักษณะความผิดปกติที่เกิดจากสิ่งมีชีวิต ซึ่งเกิดจากโรคพืชหรือจากแมลงศัตรูพืช
- 2) ลักษณะความผิดปกติที่เกิดจากสิ่งไม่มีชีวิต ซึ่งเกิดจากสภาวะแวดล้อมหรือปัจจัยอื่น ๆ

ความรู้ที่จำเป็นต้องมีในการวินิจฉัยโรคพืช

1. ลักษณะของพืชปกติเป็นอย่างไร

4. สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการดำรงชีวิต หรือปัจจัยที่ก่อให้เกิดการระบาด ซึ่งสามารถเก็บเป็นข้อมูลเพื่อใช้ในการพยากรณ์โรคระบาดได้

2. อาการความผิดปกติของพืชที่เกิดขึ้น

5. ลักษณะการทำลายของศัตรูพืช บางครั้งอาจไม่พบศัตรูพืชแต่พบลักษณะการทำลาย ซึ่งจากร่องรอยการทำลายของศัตรูพืชบางชนิดสามารถบอกได้ว่าเป็นศัตรูพืชชนิดใด

3. ลักษณะทางกายภาพของศัตรูพืช มีสี แหล่งที่อยู่อาศัยอยู่ส่วนไหนของพืชหลัก และอาศัยพืชชนิดใดได้บ้าง

6. ความรู้ในเรื่องวิธีการป้องกันและกำจัดศัตรูพืชอย่างถูกต้องและเหมาะสม

“ จากประสบการณ์ทำงานด้านอารักขาพืชมากกว่า 25 ปี ข้อสังเกตพบว่า นักส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ที่มีความรู้ ทักษะ ในการวินิจฉัยศัตรูพืช เมื่อมีการเปลี่ยนสายงานในการทำงาน และไม่ได้อาศัยความรู้ ทักษะ บางๆ จะทำให้ความรู้และทักษะลดลง และสิ้นในที่สุด และการสร้างผู้ที่มารับงานใหม่ ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ ประสบการณ์ ความชำนาญ นั้นค่อนข้างยาก ต้องอาศัยเวลาในการส่งเสริมประสบการณ์ ”

สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 3 จังหวัดระยอง

๒.๓ ช่องทางการจัดเก็บองค์ความรู้ของหน่วยงาน (KM)

การเข้าถึงองค์ความรู้ได้น่าองค์ความรู้เผยแพร่บนเว็บไซต์ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง เพื่อให้บุคลากรของหน่วยงานได้เข้าศึกษาเรียนรู้

แบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ สำหรับบุคลากรสังกัดสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร ที่ ๓ จังหวัดระยอง ในเวทีการประชุมสำนักงาน และนำองค์ความรู้ลงในระบบฐานข้อมูล KM-Center บนเว็บไซต์ สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๓ จังหวัดระยอง และประชาสัมพันธ์เผยแพร่ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรในภาคตะวันออกในเวทีตามระบบส่งเสริมการเกษตร ได้แก่ เวทีการประชุมเกษตรจังหวัดและหัวหน้าส่วนราชการระดับเขต การสัมมนาเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (RW) เป็นต้น

ส่วนที่ ๓ สรุปและข้อเสนอแนะ

๓.๑ ผลที่เกิดขึ้นจากการจัดการความรู้ของหน่วยงาน ในการจัดการความรู้เรื่อง ๑) การบริหารจัดการองค์กรของศูนย์ส่งเสริมเทคโนโลยีการเกษตรด้านอารักขาพืช และ ๒) เทคนิคการวินิจฉัยศัตรูพืช สรุปได้ดังนี้

- ๑) เจ้าหน้าที่สามารถเรียนรู้ และนำประยุกต์ใช้ในการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย
- ๒) เป็นต้นแบบในการทำงาน และเป็นแรงบันดาลใจในการทำงาน
- ๓) เป็นแบบในการพัฒนาคน พัฒนางานและการวางตัวในการทำงานส่งเสริมการเกษตร
- ๔) นำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาและจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

๓.๒ ข้อเสนอแนะ

- ๑) การมีส่วนร่วมของคณะทำงานมีความสำคัญในการดำเนินการจัดการความรู้
- ๒) คณะทำงานมีผลการปฏิบัติงานประจำทำให้เวลาว่างไม่ตรงกันส่งผลให้การดำเนินงานในการจัดการความรู้ไม่เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ควรทบทวนแผนการดำเนินงานเป็นระยะ ๆ
- ๓) ควรชี้แจงทำความเข้าใจให้บุคลากรมีความเข้าใจในกระบวนการถอดองค์ความรู้ (KM)

ภาคผนวก

ภาพดำเนินการจัดการความรู้

